ТЕМА 1. Теоретико-методологічні засади формування та забезпечення соціальної безпеки

1.1. Безпека як філософська, соціальна та економічна категорія

1.2. Генезис категорії «соціальна безпека» та тенденції розвитку соціальної безпеки в Україні

1.3. Трансформації моделі соціальної безпеки у правовому полі національної безпеки

Питання для обговорення

1. У чому полягає сутність поняття «безпека» з точки зору філософії?
2. Як безпека проявляється у соціальному вимірі?
3. Які основні економічні аспекти категорії «безпека»?
4. Чим відрізняється розуміння безпеки в індивідуальному та суспільному контексті?
5. Які базові функції виконує безпека у суспільстві?
6. Які історичні передумови формування категорії «соціальна безпека»?
7. Як змінювалося розуміння соціальної безпеки у різні історичні періоди?
8. Які ключові фактори впливають на розвиток соціальної безпеки в сучасній Україні?
9. Які загрози соціальній безпеці є найбільш актуальними для України сьогодні?
10. Які соціально-економічні індикатори використовуються для оцінки рівня соціальної безпеки?
11. Як соціальна безпека інтегрується у систему національної безпеки України?
12. Які законодавчі акти України регулюють питання соціальної безпеки?
13. У чому полягають особливості сучасної моделі соціальної безпеки в Україні?
14. Які основні виклики стоять перед системою соціальної безпеки у правовому полі?
15. Як міжнародний досвід впливає на формування правових засад соціальної безпеки в Україні?
16. Яким чином соціальна безпека співвідноситься з економічною та політичною безпекою?
17. Які інституції відповідальні за забезпечення соціальної безпеки в Україні?
18. Які існують механізми державного регулювання соціальної безпеки?
19. Як глобалізаційні процеси впливають на трансформацію моделі соціальної безпеки?
20. Які перспективи вдосконалення правового забезпечення соціальної безпеки в Україні?

Ситуативні завдання

Завдання 1

У невеликому місті рівень безробіття різко зріс через закриття підприємства, яке було основним роботодавцем. Це призвело до соціальної напруги, зростання рівня злочинності та відтоку молоді.

Які заходи на державному та місцевому рівнях необхідно вжити для забезпечення соціальної безпеки громади?

Завдання 2

Внаслідок військової агресії країна зазнала великої кількості внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Це створило додаткове навантаження на систему соціального захисту та ринок праці.

Які інструменти державної політики можуть знизити ризики для соціальної безпеки у цій ситуації?

Завдання 3

В Україні впроваджуються цифрові сервіси для надання соціальних послуг. Частина населення (переважно люди похилого віку та мешканці сільської місцевості) має обмежений доступ до цифрових технологій.

Як у цій ситуації можна забезпечити рівність і справедливість у доступі до соціальних послуг?

Завдання 4

Унаслідок економічної кризи зменшуються державні видатки на соціальні програми. Це призводить до скорочення допомоги малозабезпеченим сім’ям та зростання рівня бідності.

Які можливі сценарії розвитку подій і які рішення держави можуть запобігти поглибленню соціальної нестабільності?

Завдання 5

У країні зростає рівень трудової міграції. Значна кількість громадян виїжджає за кордон у пошуках роботи, що призводить до "відтоку мізків" і погіршення демографічної ситуації.

Як трансформація моделі соціальної безпеки може сприяти збереженню трудового потенціалу та стабільності суспільства?

Теми для доповідей та рефератів

1. Безпека як соціально-філософська категорія: сутність та еволюція поняття.
2. Соціальна безпека в системі національної безпеки України.
3. Генезис категорії «соціальна безпека» в наукових дослідженнях та законодавстві.
4. Методологічні підходи до вивчення соціальної безпеки: порівняльний аналіз.
5. Основні індикатори оцінювання рівня соціальної безпеки держави.
6. Загрози та виклики соціальній безпеці України в умовах воєнного стану.
7. Трансформація моделі соціальної безпеки в Україні під впливом глобалізаційних процесів.

8. Державна політика забезпечення соціальної безпеки: сучасний стан та перспективи.

9. Міжнародний досвід забезпечення соціальної безпеки: уроки для України.

10. Роль інституцій громадянського суспільства у формуванні та підтримці соціальної безпеки.

Тести

№ з/п	Питання	Відповіді
1.	Безпека як філософська категорія перш за все означає:	А) економічне зростання Б) стан захищеності від загроз В) відсутність конфліктів Г) рівність прав і свобод Д) соціальну справедливість
2.	Соціальна безпека у найзагальнішому розумінні – це:	А) стабільність політичної системи Б) захищеність особи і суспільства від соціальних ризиків В) наявність робочих місць Г) розвиток науки і техніки Д) зростання рівня добробуту
3.	Який термін найбільш тісно пов’язаний із соціальною безпекою?	А) національна гідність Б) соціальний захист В) патріотизм Г) інформаційна культура Д) глобалізація
4.	Що є ключовим критерієм соціальної безпеки?	А) відсутність економічних криз Б) рівень соціальної стабільності В) політична демократія Г) культурне різноманіття Д) наявність державних інституцій
5.	Який з наведених аспектів належить до економічної складової безпеки?	А) стабільність валютного курсу Б) гарантії свободи слова В) розвиток демократії Г) забезпечення прав меншин Д) культурна спадщина
6.	У системі національної безпеки соціальна безпека належить до:	А) військових компонентів Б) політичних компонентів В) гуманітарних компонентів Г) інформаційних компонентів Д) технічних компонентів
7.	Головна мета соціальної безпеки:	А) підвищення прибутку бізнесу Б) забезпечення стабільності суспільства та добробуту громадян В) розвиток міжнародних відносин Г) зростання обороноздатності Д) інтеграція у світову економіку
8.	Першою ознакою кризи соціальної безпеки є:	А) зростання рівня бідності Б) скорочення експорту В) зниження ВВП Г) послаблення обороноздатності Д) культурна ізоляція
9.	Соціальна безпека пов’язана з:	А) станом довкілля

		Б) захищеністю людини від соціальних ризиків В) стабільністю політичних інститутів Г) розвитком науки Д) міжнародними відносинами
10.	Який з наведених факторів є загрозою соціальній безпеці?	А) високий рівень освіти Б) зростання безробіття В) розвиток інновацій Г) стабільна демократія Д) ефективна політика зайнятості
11.	Що є одним з ключових індикаторів соціальної безпеки?	А) кількість культурних заходів Б) рівень життя населення В) кількість університетів Г) рівень інноваційної активності Д) інтенсивність міжнародної торгівлі
12.	До основних функцій соціальної безпеки належить:	А) захист від військової агресії Б) захист від соціальних ризиків В) захист від техногенних катастроф Г) захист від інформаційних атак Д) розвиток науки та культури
13.	Який підхід пояснює соціальну безпеку через категорію «соціальної стабільності»?	А) політичний Б) економічний В) соціологічний Г) культурологічний Д) технологічний
14.	Глобалізація впливає на соціальну безпеку через:	А) розвиток демократії Б) збільшення міжнародної мобільності населення В) поширення релігій Г) культурні традиції Д) національну ідентичність
15.	Соціальна нерівність у суспільстві є:	А) гарантією стабільності Б) загрозою соціальній безпеці В) стимулом розвитку Г) фактором демократії Д) природним явищем
16.	Хто є основним суб'єктом забезпечення соціальної безпеки в Україні?	А) політичні партії Б) держава В) міжнародні організації Г) засоби масової інформації Д) громадські рухи
17.	Який документ визначає соціальну безпеку складовою національної безпеки України?	А) Конституція України Б) Закон «Про національну безпеку України» В) Кримінальний кодекс Г) Закон «Про працю» Д) Бюджетний кодекс
18.	Який із нижченаведених показників є маркером соціальної нестабільності?	А) високий рівень народжуваності Б) зростання міграції В) розвиток освіти Г) економічне зростання Д) культурна інтеграція
19.	Який рівень можна виділити у структурі соціальної безпеки?	А) планетарний Б) державний В) космічний

		Г) регіональний (галактичний) Д) міжособистісний
20.	Головним критерієм ефективності соціальної безпеки є:	А) політична стабільність Б) соціальна стабільність та добробут В) культурна цілісність Г) національна ідентичність Д) міжнародна співпраця
21.	Що є основою соціальної безпеки держави?	А) економічна незалежність Б) добробут і соціальний захист громадян В) розвинена армія Г) екологічна стабільність Д) інформаційна політика
22.	Який показник найчастіше використовується для оцінки рівня соціальної безпеки?	А) кількість політичних партій Б) рівень безробіття В) кількість культурних центрів Г) обсяг експорту Д) площа державної території
23.	Соціальна безпека як категорія вперше набула активного наукового вивчення у:	А) XIX ст. Б) XX ст. В) XVIII ст. Г) XXI ст. Д) XVII ст.
24.	Що з наведеного не є загрозою соціальній безпеці?	А) бідність Б) зростання рівня освіти В) безробіття Г) соціальна нерівність Д) масова еміграція
25.	Який із наведених прикладів є складовою механізму забезпечення соціальної безпеки?	А) соціальні програми Б) військові навчання В) культурні фестивалі Г) міжнародна дипломатія Д) розбудова транспортних мереж
26.	Основним чинником формування соціальної безпеки є:	А) природні ресурси Б) рівень життя населення В) кількість парламентських партій Г) культурна спадщина Д) релігійна традиція
27.	Яке з понять найближче до категорії «соціальна безпека»?	А) соціальний захист Б) соціальна мобільність В) соціальний конфлікт Г) соціальна інженерія Д) соціальна структура
28.	До методів забезпечення соціальної безпеки належить:	А) проведення виборів Б) реалізація соціальної політики В) модернізація збройних сил Г) культурна глобалізація Д) наукові дослідження
29.	Що належить до об’єктів соціальної безпеки?	А) лише держава Б) суспільство, держава, особа В) тільки суспільство Г) політичні партії Д) лише міжнародні організації
30.	Яке поняття є складовою соціальної безпеки?	А) соціальна стабільність Б) політичний плюралізм

		В) економічна незалежність Г) культурне розмаїття Д) територіальна цілісність
31.	Яка наукова дисципліна найбільш активно вивчає соціальну безпеку?	А) біологія Б) соціологія В) фізика Г) інженерія Д) географія
32.	Що з нижченаведеного належить до соціальних ризиків?	А) повені Б) безробіття В) землетрус Г) інфляція Д) техногенна аварія
33.	Який рівень безпеки включає соціальну безпеку?	А) національний Б) космічний В) глобальний Г) природний Д) технічний
34.	Що є пріоритетом соціальної безпеки у правовому полі?	А) гарантування прав і свобод громадян Б) розширення експорту В) військові реформи Г) культурні обміни Д) науково-технічний прогрес
35.	До сучасних викликів соціальній безпеці в Україні належить:	А) економічна міграція Б) зростання культурної різноманітності В) міжнародна інтеграція Г) науковий розвиток Д) зростання IT-сектору
36.	Що є головним ресурсом забезпечення соціальної безпеки?	А) природні багатства Б) людський капітал В) політичні партії Г) транспортна інфраструктура Д) військовий потенціал
37.	Який індикатор може свідчити про підвищення рівня соціальної безпеки?	А) зростання рівня бідності Б) зниження рівня безробіття В) зростання кількості конфліктів Г) збільшення міграції Д) зростання соціальної нерівності
38.	Що з наведеного є складовою державної політики соціальної безпеки?	А) політика зайнятості Б) зовнішня політика В) військова стратегія Г) екологічна політика Д) культурна політика
39.	Який показник безпосередньо впливає на рівень соціальної безпеки?	А) рівень тривалості життя Б) кількість політичних партій В) кількість університетів Г) обсяг міжнародної торгівлі Д) кількість культурних заходів
40.	Що з наведеного можна вважати перспективним напрямом розвитку соціальної безпеки в Україні?	А) цифровізація соціальних послуг Б) посилення військової сили В) культурна глобалізація Г) скорочення державного сектору Д) політична цензура